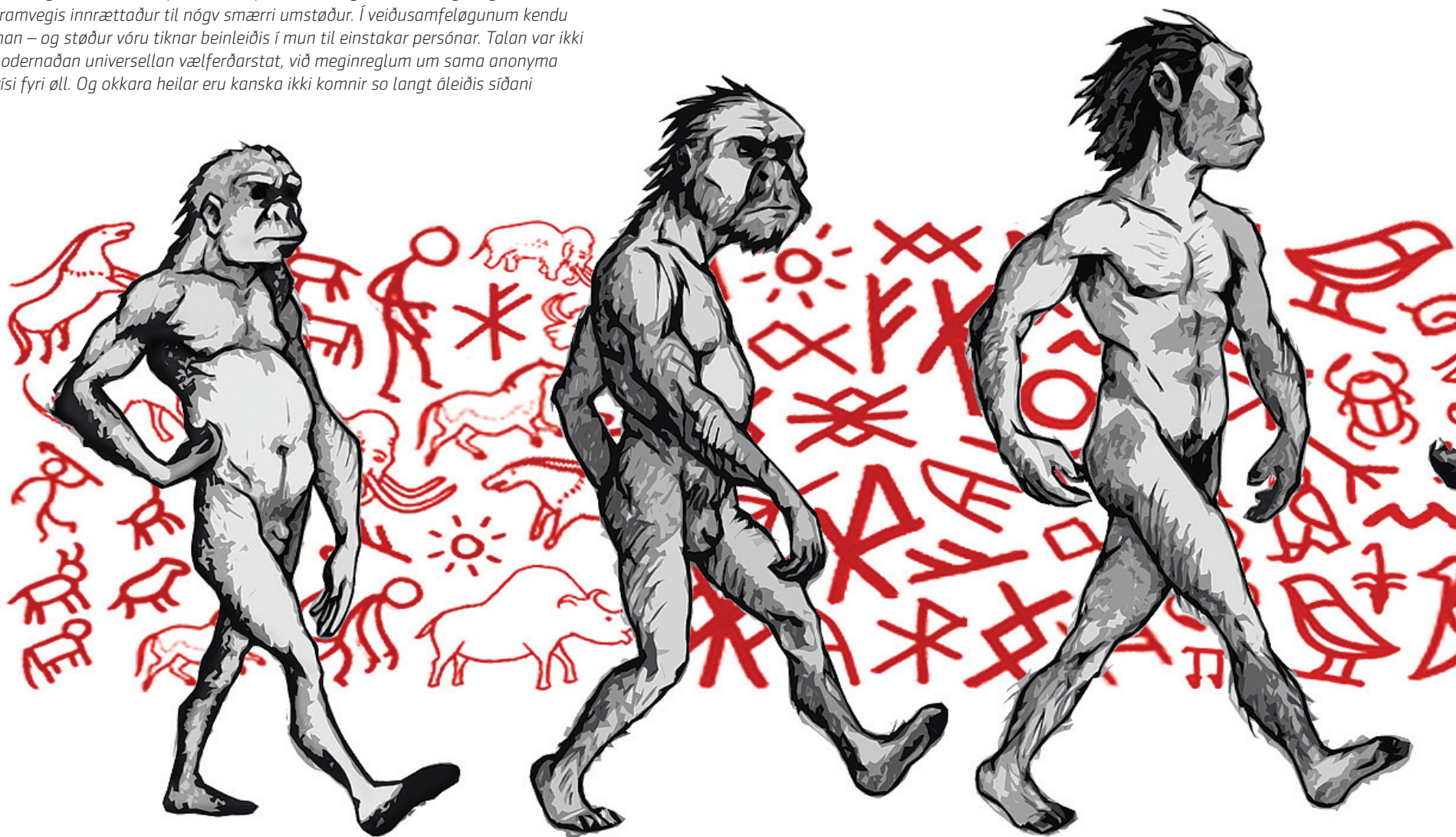

Meðan vit royna at grundað okkara politisku skipan á stórar generellar meginreglur, er okkara heili framvegis innrættaður til nógv smærri umstøður. Í veiðusamfeløgnum kendu øll hvønn annan – og støður vóru tiknar beinleiðis í mun til einstakar persónar. Talan var ikki um nakran modernaðan universellan vælfærðarstat, við meginreglum um sama anonyma sosiala rættvísi fyri øll. Og okkara heilar eru kanska ikki komnir so langt áleiðis síðani

PRIMITIVUR

POLITISKUR **HUGBURÐUR** ER IKKI ALTÍÐ **BYGDUR** Á MODERNAÐ **SKYNSEMIÐ**. TIL DØMIS ER MEIRI **SANNLÍKT**, AT VIT TAKA **UNDIR** VIÐ EINUM **UPPSKOTI** UM OKKARA EGNI **FLOKKUR** KEMUR VIÐ TÍ, ENN UM ANNAR **KEMUR** VIÐ SAMA UPPSKOTI. MEIRI **SANNLÍKT**, AT VIT VELJA EIN **POLITIKARA** VIÐ MASKULINUM **ANDLITI**, UM STÓRAR **HÓTTANIR** LÚRA. OG VIT ERU **BETRI** SINNAÐ AT GEVA **SOSIALAR** VEITINGAR UM **MÓTTAKARIN** IKKI SÝNIST OKKUM **DOVIN**, ERU NAKRAR AV **NIÐURSTØÐUNUM** FRÁ EINI RØÐ AV **KANNINGUM**

BAKGRUND

Janus á Ryggi
post@sosialurin.fo

Mong eru í roynd og veru rættuliga líkasæl við tað mesta, ið fer fram á politiska víðvøllinum. Tey minnst ikki nøvnini á fleiri, sum sita á lögtingi ella landstýri, gloyma hvat stendur í samgonguskjalinum ella gloyma nær val nú var seinast. Og hví skuldu tey minst til tað? Nógkur politikkur er heilt einfalt ikki viðkomandi fyri gerandisdagin hjá mongum. Men sjálvt a-politiski veljarin kann bráðliga gerast politiskur aktivistur, tá mál, ið onkunsvegna raka eina persónliga nerv, koma undan kavi.

Tí politisk mál kunnu stinga djúpt

– fleiri hundraðtúsundtals ár aftur í tíðina, um vit taka evolutioneru søgu-granskingina í álvara. Tí modernaður politikkur talar í stóran mun til nógvar av somu avbjóðingum menniskjað hevði, tá tað livdi í savnara- og veiðisamfeløgum fyri túsundtals árum síðani. Nakrar av hesum avbjóðingum vóru: Hvussu revsa vit? Hvussu fordeila vit ágóðarnar? Og hvussu skipa vit okkara samfelag? Men modernaða avbjóðingin er, at veiðu- og savnaðarasamfelagið var minimalt í mun til okkara modernaðu samfeløg. Talan var um smá samfeløg við eini 200 limum ella so.

Revsing er persónlig

Danski granskarin Michael Bang Petersen, ið hevur granskað modernaðan politikur við evolutionerum brillum,

hevur víst á, at okkara heilar ikki júst eru fyrireikaðir til modernaðan politikur. Tí meðan vit royna at grundað okkara politisku skipan á stórar generellar meginreglur, er okkara heilin framvegis innrættaður til nóg smærri umstøður. Í veiðusamfeløgnum kendu øll hvønn annan – og støður vóru tiknar beinleiðis í mun einstakar persónar. Talan var ikki um nakran modernaðan universellan vælfærðarstat, við meginreglum um sama anonyma sosiala rættvísi fyri øll. Og okkara heilar eru kanska ikki komnir so langt áleiðis síðani.

Ein spurnarkanning hjá Michael Bang Petersen millum 4000 danskar næmingar staðfesti, at hugburðurin til, hvørt ein kriminellur skuldi revsast ella bert rehabiliterast – í stóran mun var tengdur at, hvørt tey kriminellu vóru

mett sum partur av sosiala felagskapinum ella ikki. Her spældi til dømis etniskur uppruni nóg inn. Fremmand fingur einfalt harðari revsing. Niðurstøðan var, at tess størri virði fyrir felagskapin ein einstaklingur hevur, størri eru sannlíkindi fyrir, at revsingin ikki verður eins hörð. Hetta sampakkar væl við evolutioneru søguna – tí størri tørv tú hevur á onkrum til tína egnu yvirliving, meiri »mást« tú lata tær lynda. Hvønn persón talan er um, hevur sostatt týðning. Ímeðan modernaða rættarskipanin byggir á meginregluna um, at sama brotsgerð útløysir sama dómsúrskurð, sær veruleikin eitt sindur øðrvísi út.

Michael Bang Petersen hevur víst á, at tey somu, ið eru grundleggjandi ósamd hvørt rættarskipanin skal